

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Tweede voortgangsrapportage verbeteraanpak passend onderwijs *primair en voortgezet onderwijs*

Maart 2023

Inleiding	3	Maatregelen	12
Leeswijzer	3	Stand van zaken overige maatregelen	47
<hr/>		<hr/>	
Doelen	4	Aan de slag in de praktijk	48
Doelstellingenmonitor passend onderwijs	4	<hr/>	
Samenhang doelen en maatregelen	8	Verwachte wet- en regelgeving	51
Maatregelen	9	<hr/>	
<hr/>		Overzicht moties en toezeggingen	53
Samenwerking	11	<hr/>	
Samenwerking met veldpartijen	11		
<hr/>			

Inleiding

Onderwijs moet toegankelijk zijn voor alle leerlingen. Daarom is in 2014 in het funderend onderwijs passend onderwijs ingevoerd. Passend onderwijs is voor alle leerlingen die een ondersteuningsbehoefte hebben en om ervoor te zorgen dat ze in hun regio een passend aanbod kunnen krijgen.

Uit de evaluatie van het passend onderwijsbeleid in 2020 is gebleken dat het ondersteuningsaanbod op veel plekken beter is geworden, maar dat zeker nog niet alles is bereikt wat nodig is voor leerlingen, leraren en ouders. Daarom is in november 2020 de verbeteraanpak passend onderwijs uitgekomen.¹ In de verbeteraanpak staan 25 maatregelen die de voorwaarden voor passend onderwijs verder op orde brengen en duidelijker maken wat van iedereen mag worden verwacht. De verbeteraanpak is opgesteld in samenwerking met 23 partijen uit het passend onderwijsveld inclusief jeugdhulp,² en met adviezen en input uit de praktijk.

Leeswijzer

In deze voortgangsrapportage wordt eerst ingegaan op de doelstellingen van passend onderwijs en de resultaten van de nulmeting van de doelstellingenmonitor. Vervolgens wordt beschreven hoe de samenwerking van de verbeteraanpak de afgelopen tijd is verlopen. Daarna volgt een overzicht van de stand van zaken van de verbetermaatregelen waar de afgelopen periode op is ingezet. Per maatregel wordt ingegaan op het gelopen en het toekomstige proces, de dilemma's die daarbij spelen en wat er in de praktijk al gedaan kan worden. Hierna wordt een update gegeven van wat de praktijk al kan doen op de verschillende maatregelen. Tot slot volgt een overzicht met de verwachte wet- en regelgeving en een overzicht van de moties.

---

¹ Kamerbrief Evaluatie en Verbeteraanpak Passend Onderwijs | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

² Deelnemende vertegenwoordigende organisaties: leerlingen: LAKS, JongPIT; ouders: Ouders&Onderwijs, Balans, IederIn; leerkrachten en begeleiders in/om de school: AOb, CNV, LBBO/FVOV, BiOND; schoolleiders: AVS; schoolbesturen: PO-Raad, VO-raad, Sectorraad GO, Sectorraad Praktijkonderwijs, VIVIS/Siméa; samenwerkingsverbanden: NetwerkLPO, Sectorraad samenwerkingsverbanden VO; ondersteuners: Ingrado, Onderwijsconsulenten, Steunpunt passend onderwijs; overheden: Inspectie van het Onderwijs, VNG, VWS. De (jeugd) zorg is aangesloten via bestaande gremia waarin specifiek wordt gewerkt aan de verbinding tussen onderwijs en (jeugd)zorg, zoals de Zorg voor de Jeugd en Mét Andere Ogen.

Doelen

De zeven doelen van passend onderwijs zijn sinds de verbeteraanpak van 2020 onveranderd.³ Om deze doelstellingen te bereiken zijn verbeteringen noodzakelijk, die in 2020 in de verbeteraanpak⁴ en in de onderwijszorgbrief⁵ zijn genoemd.

Het gaat om de volgende doelstellingen:

1. De ondersteuningsbehoefte is leidend.
2. De leerling wordt gehoord.
3. De leraar wordt ondersteund en toegerust.
4. De ouder is gelijkwaardig partner.
5. Er is een dekkend netwerk van voorzieningen.
6. Er is transparantie en verantwoording over de ondersteuningsmiddelen.
7. Er is acceptabele administratieve belasting.

---

³ Bijlage 2 - Beleidsnota evaluatie passend onderwijs | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

⁴ Kamerbrief Evaluatie en Verbeteraanpak Passend Onderwijs | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

⁵ Kamerbrief over onderwijs en zorg | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

Doelstellingenmonitor passend onderwijs

Aan het einde van het schooljaar 2021-2022 (juni 2022) is de nulmeting van de doelstellingenmonitor gedaan. Deze nulmeting (zie bijlage 2 voor het onderzoeksrapport van SEO Economisch onderzoek en Oberon) is het ijkpunt ten opzichte waarvan de voortgang over de jaren wordt gemeten. De eerstvolgende meting zal in het najaar van 2023 worden afgenomen. De metingen zullen daarna jaarlijks worden herhaald tot en met 2026, waarna er in 2027 een volgende evaluatie volgt van de verbeteraanpak en het stelsel van passend onderwijs, ook met het oog op inclusief onderwijs.

Samenvatting resultaten nulmeting

Er kunnen geen causale verbanden gelegd worden tussen het beleid en de resultaten uit de nulmeting. Het onderzoek brengt in beeld hoe de voortgang op de doelen van passend onderwijs verloopt. Dit betekent dat 'de waarom-vraag' achter de resultaten niet uit het onderzoek beantwoord kan worden. Gesprekken met het veld, onder andere in de regiobijeenkomsten, geven hieraan wel enige duiding.

Hieronder volgt voor elke doelstelling een korte samenvatting van de resultaten. Bij de bespreking van de maatregelen in deze voortgangsrapportage zijn bij de paragraaf over onderzoek relevante resultaten uit de doelstellingenmonitor opgenomen.

Doelstelling 1: de ondersteuningsbehoefte is leidend

De resultaten laten zien dat het op de meeste scholen lukt om passende ondersteuning te bieden. Zowel intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren als ouders van leerlingen die extra ondersteuning krijgen, oordelen overwegend positief over de ondersteuning die wordt geboden, het op maat aanbieden van de ondersteuning, het overleg over de ondersteuning en de overdracht bij

Doelen

schoolwisseling. Er zijn ook ouders die niet of minder tevreden zijn, met name als het gaat om het signaleren en inschatten van de ondersteuningsbehoefte – vooral in het basisonderwijs (bao) – en communicatie en overdracht tussen scholen bij de overgang van primair onderwijs (po) naar voortgezet onderwijs (vo) over reeds aangeboden hulp en handelingsadviezen. In bao vinden ouders minder dan in het voortgezet onderwijs (vo) en speciaal basisonderwijs (sbo) dat de ondersteuning op maat wordt geboden. Het combineren van onderwijskundige ondersteuning en ondersteuning vanuit zorg/hulp kan in het vo en sbo nog beter, aldus ondersteuningscoördinatoren en intern begeleiders. Ongeveer de helft van de leerplichtambtenaren geeft aan dat het scholen lukt de ondersteuning passend bij de ondersteuningsbehoefte aan te bieden.

Doelstelling 2: de leerling wordt gehoord

Het horen van leerlingen en meewegen van hun inbreng in overleggen over (de vormgeving van) ondersteuning, passende plaatsing en verwijzing naar gespecialiseerd onderwijs gebeurt nog onvoldoende, aldus samenwerkingsverbanden en schoolleiders. In samenwerkingsverbanden vo is het horen van leerlingen bij geschillen over passende plaatsing wel gebruikelijk, in het primair onderwijs (po) niet. Ouders oordelen over het algemeen iets positiever, met name in sbo en vo. Zij geven aan dat er goed wordt geluisterd naar de mening van hun kind over zijn/haar ondersteuning. In het bao wordt nog niet altijd met leerlingen gesproken, bijvoorbeeld wanneer de hulp niet goed werkt. Het vaste aanspreekpunt voor leerlingen is in het bao, vo en sbo over het algemeen goed geregeld.

De route naar onafhankelijk advies voor leerlingen is op veel plekken nog onvoldoende duidelijk, toegankelijk of vindbaar. Samenwerkingsverbanden en schoolleiders geven aan dat niet bekend is waar en hoe leerlingen onafhankelijk advies kunnen krijgen.

Doelstelling 3: De leraar wordt ondersteund en toegerust

De schoolleiders, intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren in bao, vo en sbo oordelen niet heel positief over het aanbod en de faciliteiten vanuit het samenwerkingsverband, de beschikbaarheid van programma's en methodieken op school en de tijd die intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren hebben voor de begeleiding van leraren. De leraren schetsen echter een positiever beeld, namelijk dat zij redelijk goed ondersteund worden door de intern begeleider/ondersteuningscoördinator en het schoolteam. Leraren hebben wel behoefte aan meer/betere ondersteuning bij het omgaan met leerlingen met gedragsproblemen, sociaal-emotionele problemen en hoogbegaafdheid.

Leraren en mentoren ervaren een belasting bij het lesgeven aan leerlingen met ondersteuningsbehoeften. Het levert grote werkdruk op en zij geven aan niet aan meer leerlingen met ondersteuningsbehoeften les te kunnen geven dan nu het geval is.

Intern begeleiders geven aan dat de houding tegenover passend onderwijs in het schoolteam goed is. Op school wordt volgens hen een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor leerlingen met ondersteuningsbehoeften ervaren. Het vertrouwen in eigen kunnen kan nog verder gestimuleerd worden. Dit gaat samen met de bereidheid om zich verder te professionaliseren. In het (speciaal) basisonderwijs geven de scores hier een positief beeld van, maar in het vo vraagt professionalisering nog extra aandacht.

Ook komt uit de resultaten dat leraren over het algemeen niet meebeslissen over het beleid rond passend onderwijs. De bekendheid van leraren met de beschikbare financiële middelen, de afgesproken basisondersteuning en de gezamenlijke visie op passend onderwijs kan worden verbeterd.

Doelen

Doelstelling 4: De ouder is gelijkwaardig partner

De meeste ouders van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte oordelen (redelijk) positief over de vindbaarheid en begrijpbaarheid van de informatie over het aanbod van hun eigen school en van jeugdhulp, al zijn er ook punten van verbetering. Ongeveer een kwart van de ouders weet niet waar ze terecht kunnen als ze een klacht hebben over de ondersteuning voor hun kind. Op het moment van de nulmeting had 28% van de samenwerkingsverbanden po en 16% van de samenwerkingsverbanden vo een ouder- en jeugdsteunpunt opgezet.

De meeste ouders van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte voelen zich gesteund, met name door de contactpersoon op school. Zij voelen zich doorgaans welkom, gehoord en serieus genomen op school en ervaren dat informatie die ze over hun kind geven goed wordt opgepakt op school. Een punt van verbetering is de betrokkenheid bij het ontwikkelingsperspectief (OPP): veel ouders (in bao en vo) weten niet of er afspraken over de ondersteuning van hun kind zijn vastgelegd in een OPP, en bij een kwart in het bao en een derde in het vo is niet om instemming op het handelingsdeel gevraagd.

Doelstelling 5: Er is een dekkend netwerk in elke regio

Volgens veel scholen is het aanbod van ondersteuningsvoorzieningen binnen het samenwerkingsverband nog niet goed genoeg. Over het aanbod binnen hun eigen school oordelen ze doorgaans iets positiever. Samenwerkingsverbanden geven aan dat ondersteuningsbehoeften over het algemeen adequaat worden omgezet in passend aanbod, maar dat dit aanbod op maat er nog niet voor elke leerling is. Het gaat dan o.a. om mogelijkheden voor leerlingen die geen fulltime onderwijs kunnen volgen en aanbod op maat voor thuiszittende leerlingen. Het merendeel van de leerplichtambtenaren geeft aan dat er nog hiaten zijn in het ondersteuningsaanbod.

De samenwerking tussen regulier en speciaal onderwijs en tussen besturen onderling verloopt redelijk goed. De samenwerking tussen onderwijs en gemeente/jeugdhulp wordt echter nog matig of onvoldoende beoordeeld door intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren. Dan gaat het o.a. om de taakverdeling tussen onderwijs en jeugdhulp, duidelijkheid over casusregie, duidelijkheid over wat onderwijs en wat gemeente gaat betalen, doorbraakaanpak bij moeilijk plaatsbare kinderen, en afspraken over onderwijszorgarrangementen en toegang tot gespecialiseerde jeugdhulp. Ook oordelen zij de werkzaamheid van jeugdhulp en gemeenten als matig tot onvoldoende.

Doelstelling 6: Er is transparantie en verantwoording over ondersteuningsmiddelen

De betrokkenen (leidinggevend van het samenwerkingsverband, schoolbesturen en schoolleiders) zijn overwegend positief over de gemaakte afspraken over de verdeling, beoogde doelen en inzet van de middelen voor passend onderwijs. Ook wordt gesteld dat de ondersteuningsplanraad (OPR) redelijk goed zicht heeft op het financieel beleid binnen het samenwerkingsverband.

De afspraken over besteding en verantwoording worden grotendeels nageleefd. Zowel leidinggevend van samenwerkingsverbanden als schoolbesturen geven aan dat het niet vanzelfsprekend is dat schoolbesturen elkaar aanspreken op het naleven van afspraken over middelenbesteding en op resultaten die bereikt zijn met de middelen.

In ruim de helft van de samenwerkingsverbanden is er onafhankelijk intern toezicht op de besteding van de middelen.

Doelen

Doelstelling 7: Er is acceptabele administratieve belasting

Leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo vinden overwegend dat hun procedures eenvoudig en efficiënt zijn ingericht. Intern begeleiders in het bao vinden de meeste taken rond passend onderwijs erg nuttig en niet erg complex. Zij vinden de taken echter wel tijdrovend. Het opstellen van een schoolondersteuningsprofiel en verslaglegging van ingezette ondersteuning in verband met de verantwoording van middelen voor passend onderwijs vinden zij het minst nuttig en deze taken worden over het algemeen als complex ervaren. Het meest tijdrovend vinden intern begeleiders het aanvragen van toelaatbaarheidsverklaringen (tlv's), de verslaglegging van ingezette ondersteuning voor de verantwoording van de middelen voor passend onderwijs en het opstellen van een schoolondersteuningsprofiel.

Leraren in zowel bao, vo als sbo ervaren de registratie en uitvoering van procedures voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften als belastend. Ook blijkt dat leraren dergelijke taken veelal in hun vrije tijd doen, maar dat het alsnog ten koste gaat van hun andere taken.

Samenhang doelen en maatregelen

Hieronder is een overzicht te vinden van hoe de 25 maatregelen van de verbeteraanpak samenhangen met de zeven doelen van passend onderwijs. Een overzicht van de 25 verbetermaatregelen passend onderwijs is te vinden op [pagina 9 en 10](#).

1. De ondersteuningsbehoefte is leidend.

M1 M2 M3 M4 M6 M8
M9 M13 M17 M22 M25

2. De leerling wordt gehoord.

M1 M4 M5 M7 M13

3. De leraar wordt ondersteund en toegerust.

M2 M6 M13 M14 M15 M17
M18 M19 M24 M25

4. De ouder is gelijkwaardig partner.

M2 M3 M6 M7 M9 M10
M11 M12 M13

5. Er is een dekkend netwerk van voorzieningen in elke regio.

M1 M2 M3 M7 M8 M9
M10 M13 M14 M16 M19 M20

6. Er is transparantie en verantwoording over ondersteuningsmiddelen.

M13 M14 M15 M19 M20
M21 M22 M23 M24 M25

7. Er is acceptabele administratieve belasting.

M6 M13 M18 M19 M22 M24 M25

Maatregelen

	STATUS
M1 Leerrecht verankeren in de wet	In uitvoering
M2 Een landelijke norm voor basisondersteuning	In uitvoering
M3 Strakkere zorgplicht	In uitvoering
M4 Hoorrecht wettelijk verankeren	In uitvoering
M5 Een aanspreekpunt voor elke VO-leerling	Nog niet gestart
M6 Betere informatie in de schoolgids over passend onderwijs	In uitvoering
M7 In elk swv een leerling- en oudersteunpunt	In uitvoering
M8 Meer mogelijk maken, ook om verzuim en uitval te voorkomen	In uitvoering

	STATUS
M9 Betere en snellere besluiten vanuit en tussen systeempartijen: doorbraakaanpak	Nog niet gestart
M10 Heldere stappen wanneer ouders en school en zorg er niet uitkomen	Nog niet gestart
M11 Uitspraken van de geschillencommissie bindend	In opstartfase
M12 Geen VT-melding bij puur een geschil over passend onderwijs	In opstartfase
M13 Meer en beter toezicht op passend onderwijs	Uitgevoerd
M14 Heldere verwachtingen van leraren en schoolleiders in het regulier onderwijs	In uitvoering
M15 Transparantie middelen passend onderwijs	Nog niet gestart

Maatregelen

	STATUS
M16 Expertise van jeugdhulp beter benutten in de school	<i>In uitvoering</i>
M17 Leraren en schoolleiders beter voorbereiden	<i>In uitvoering</i>
M18 Minder administratie voor leraren en (speciale) scholen	<i>In uitvoering</i>
M19 Heldere eisen aan besturen en swv'en;	<i>In opstartfase</i>
M20 Swv: meer dialoog en beter benutten ondersteuningsplan;	<i>In opstartfase</i>
M21 Onnodige kosten voorkomen	<i>In opstartfase</i>
M22 Scheiden van bestuur en toezicht alsmede onafhankelijker toezicht	<i>In uitvoering</i>
M23 Aanpakken van onnodige reserves	<i>In uitvoering</i>

	STATUS
M24 Voortzetting Steunpunt Passend Onderwijs (SPO)	<i>Uitgevoerd</i>
M25 Verkennen directe bekostiging van het praktijkonderwijs	<i>Uitgevoerd</i>

Samenwerking

Samenwerking met veldpartijen

Bij de verbeteraanpak passend onderwijs wordt nauw samengewerkt met partijen uit het passend onderwijsveld. Zij vertegenwoordigen degenen die betrokken zijn bij passend onderwijs: leerlingen, leraren en andere professionals in de school, ouders en samenwerkingsverbanden. Ook wordt samengewerkt met andere betrokkenen uit het passend onderwijsveld, zoals gemeenten en zorgpartijen, bijvoorbeeld bij de onderwijzorgtafel.

Naast de gesprekken met de vertegenwoordigende partijen staat het ministerie van OCW ook regelmatig direct in contact met het veld. Met behulp van regio-bijeenkomsten, werkbezoeken en 'Denk mee met OCW'-sessies wordt het beleid – veelal samen met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport – op het gebied van passend onderwijs vaak getoetst.

Het ministerie van OCW probeert hun belangen zo goed mogelijk tot hun recht te laten komen. In de tabel hiernaast zijn de partijen opgenomen waarmee het meest intensief wordt samengewerkt.

Vertegenwoordiging van	Vertegenwoordigende veldpartij
Jeugdigen/leerlingen	LAKS, JongPIT, LBVSO, Defence for Children, Kinderombudsman
Jeugdhulp	Nederlands Jeugdinstuut, Met Andere Ogen
Professionals - leraren	AOb, CNV, Lerarencollectief*
Professionals - schoolleiders	AVS
Professionals – intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren	LBBO/FVOV, BiOND
Schoolbesturen	PO-Raad, VO-raad, Sectorraad GO, Sectorraad Praktijkonderwijs, Vivis/Siméa
Samenwerkingsverbanden	NetwerkLPO, Sectorraad samenwerkingsverbanden VO
Ouders	Ouders&Onderwijs, Balans, IederIn
Ondersteuners in het veld	Onderwijsconsulenten, Steunpunt Passend Onderwijs
Overheid	VNG, Ingrado, Inspectie van het Onderwijs, OCW, VWS

*De AOb, CNV en Lerarencollectief zijn uit de overlegtafel passend onderwijs gestapt en zijn niet betrokken bij alle maatregelen, maar wel bij individuele maatregelen zoals *Een landelijke norm basisondersteuning* (maatregel 6) en *Leraren beter voorbereiden* (maatregel 17).

Maatregelen

Dit hoofdstuk bevat de voortgang op de 25 maatregelen van de verbeteraanpak. Eerst volgen de maatregelen waarop in 2022 verdere stappen zijn gezet op basis van de speerpunten.

Per maatregel staat, verdeeld over één of twee pagina's: de aanpak, de behaalde resultaten in 2022 en met wie het ministerie van OCW aan de maatregel samenwerkt.

Daarnaast staat vermeld welke stappen in de toekomst gezet gaan worden om de maatregel uit te voeren. Ook komen de dilemma's die bij het uitvoeren van de maatregel spelen naar voren. Tot slot staat een update van wat professionals in de school, schoolbesturen en/of samenwerkingsverbanden al kunnen doen in het licht van de maatregel. Het einde van dit hoofdstuk bevat een overzicht met de stand van zaken van de overige maatregelen.

Maatregel 2 • Een landelijke norm voor basisondersteuning met een brede basis

Samen met het onderwijsveld wordt gewerkt aan een landelijke norm voor basisondersteuning. Een landelijke norm zorgt voor meer duidelijkheid voor leerlingen, ouders, leraren en schoolleiders. Ze weten beter welke ondersteuning minimaal op elke school aanwezig moet zijn. Een norm helpt ook lerarenopleidingen, omdat ze beter weten wat leraren moeten kennen en kunnen. Verder zorgt een norm voor meer rechtsgelijkheid. Tot slot kan de inspectie beter toezicht houden op de basisondersteuning.

Dilemma's bij de maatregel

- Veldpartijen denken verschillend over de wenselijkheid van de landelijke norm voor basisondersteuning. Ze hebben ook verschillende verwachtingen bij de concreetheid of invalshoek van de landelijke norm.
- Het is moeilijk om met een landelijke norm recht te doen aan regionale diversiteit.
- Het onderscheid tussen basiskwaliteit, basisondersteuning en extra ondersteuning is niet heel hard.

Betrokkenen

Vertegenwoordiging van:

- Ouders
- Leraren
- Ondersteunend personeel
- Schoolbesturen
- Samenwerkingsverbanden
- Inspectie van het Onderwijs
- Gemeenten

Wat kunnen scholen en samenwerkingsverbanden al doen?

- Leraren, ondersteunend personeel, en schoolleiders kunnen al aan de slag met het *Stappenplan basisondersteuning*. Ook kan in de regio verder ingezet worden op duidelijkheid rondom wat de basisondersteuning is die scholen bieden.

Maatregel 2 • Een landelijke norm voor basisondersteuning met een brede basis

Stappen tot nu toe

2023:

- Afronden van de ontwikkelopdracht voor de drie ondersteuningsgebieden: lezen/spellen en dyslexie, meer- en hoogbegaafdheid, en leergedrag. Daarmee is er door een externe, onafhankelijke partij een voorstel gedaan voor een landelijke minimumnorm en een groeimodel voor de ondersteuningsgebieden.
- Hierbij zijn ook aanbevelingen gedaan voor het doorontwikkelen naar een totale norm voor de basisondersteuning.

Vervolgstappen

- Internetconsultatie van het wetsvoorstel.

Onderzoek:

Uit de nulmeting blijkt dat een deel van de leraren en mentoren de afspraken over basisondersteuning die in het samenwerkingsverband/het bestuur/ op school gemaakt niet kent. Het is voor leraren niet heel helder wat van hen verwacht wordt. Daarnaast geven leidinggevenden van samenwerkingsverbanden aan dat er soms geen afspraken gemaakt zijn over de plaatsing van informatie over de basisondersteuning op de website van de school. Voor het merendeel van de schoolleiders is duidelijk wat onder basisondersteuning en extra ondersteuning valt, en lukt het aldus henzelf om de afgesproken basisondersteuning te bieden.

Maatregel 4 • Hoorrecht

Hoorrecht kan ervoor zorgen dat de ondersteuning van de leerling sneller en beter past en dat de leerling meer gemotiveerd is om van de aangeboden ondersteuning gebruik te maken. Bij leerlingen met een ondersteuningsbehoefte is dit extra belangrijk. Het is daarom van belang dat er altijd wordt gevraagd naar de inbreng van leerlingen op hun ontwikkelingsperspectief (OPP) en dat de leerling wordt meegenomen in de besluitvorming. Het vastleggen van hoorrecht in wetgeving voorkomt vrijblijvendheid en willekeur.

Dilemma's bij de maatregel

- Veel scholen zijn al bezig met hoorrecht en leerlingenparticipatie. Een wettelijke maatregel kan ervaren worden als het ontkennen van die inspanningen.
- De wettelijke eis kan leiden tot meer administratie en belastbaarheid voor veldpartijen.

Betrokkenen

Vertegenwoordiging van:

- Leerlingen en ouders
- Leraren
- Schoolleiders
- Ondersteunend personeel
- Schoolbesturen
- Samenwerkingsverbanden
- Overige partijen

Wat kunnen scholen en samenwerkingsverbanden al doen?

- Samenwerkingsverbanden, schoolleiders en ondersteunend personeel kunnen nu leerlingen al zo veel mogelijk betrekken bij het helder krijgen van de ondersteuningsbehoefte en het beste plan voor hen.
- Samenwerkingsverbanden kunnen scholen ondersteunen bij het horen van leerlingen.

Maatregel 4 • Hoorrecht

Stappen tot nu toe

Voorjaar 2022:

- Toezegging aan de Tweede Kamer dat hoorrecht onderdeel wordt van een wetsvoorstel dat 3 onderdelen bundelt: hoorrecht, het opnemen van het schoolondersteuningsprofiel in de schoolgids en het wettelijk verplichten van de ouder- en jeugdsteunpunten.

Voorjaar t/m najaar 2022:

- Integreren van hoorrecht in wetsvoorstel Versterking positie ouders en leerlingen in passend onderwijs.
- Internetconsultatie en uitvoeringstoetsen wetsvoorstel.
- Aanpassen wetsvoorstel aan de hand van reacties internetconsultatie en uitvoeringstoetsen.

Vervolgstappen

- Het wetsvoorstel wordt ingediend bij de ministerraad. Daarna wordt advies gevraagd aan de Raad van State en gaat het voorstel naar de Tweede Kamer.
- Het met onderwijspartijen uitwerken en invoeren van hoorrecht.

Onderzoek

De nulmeting laat zien dat het meenemen van de inbreng van leerlingen over de ondersteuningsbehoefte nog niet vanzelfsprekend is. Bij geschillen over passend plaatsing of bij casussen waar doorzettingsmacht aan de orde is vragen scholen doorgaans wel naar de wensen van de leerling. Maar als het gaat om de inbreng bij het vormgeven van ondersteuning en het terugkoppelen van wat daarmee gedaan is, dan is dat op veel scholen niet geregeld.

Ouders in het vo en het sbo geven aan dat er op school mogelijkheden zijn voor leerlingen om hun mening te geven over hulp en dat er goed geluisterd wordt. In het basisonderwijs is er nog ruimte voor verbetering op dit punt. Kinderen worden niet altijd gehoord in situaties waar de hulp niet goed werkt.

Maatregel 6 • **Betere informatie in de schoolgids over passend onderwijs**

Door het ondersteuningsaanbod verplicht op te laten nemen in de schoolgids weten ouders en leerlingen welke ondersteuning de school biedt en hoe ze met de school tot passende ondersteuning kunnen komen. Het schoolondersteuningsprofiel vervalt daarmee.

Dilemma's bij de maatregel

- Het is zoeken naar een goede manier om ouders te informeren, zonder dat de schoolgids onnodig lang wordt.

Wat kunnen leraren, ondersteunend personeel en schoolleiders al doen?

- Leraren, ondersteunend personeel en schoolleiders kunnen binnen de school jaarlijks het gesprek aangaan over het ondersteuningsaanbod.
- Schoolleiders kunnen het ondersteuningsaanbod nu al opnemen in de schoolgids.

Maatregel 6 • Betere informatie in de schoolgids over passend onderwijs

Stappen tot nu toe

Vervolgstappen

Voorjaar 2020

- Internetconsultatie van het wetstraject medezeggenschap waarvan de maatregel ondersteuningsaanbod in de schoolgids onderdeel uitmaakt.

Voorjaar 2022

- Opnemen van ondersteuningsaanbod in de schoolgids in wetsvoorstel Versterking positie ouders en leerlingen in passend onderwijs.

Zomer 2022

- Internetconsultatie en uitvoeringstoetsen wetsvoorstel Versterking positie ouders en leerlingen gestart.

Najaar 2022

- Aanpassen wetsvoorstel aan de hand van reacties internetconsultatie en uitvoeringstoetsen.

- Het wetsvoorstel wordt ingediend bij de minister-raad. Daarna wordt advies gevraagd aan de Raad van State en gaat het voorstel naar de Tweede Kamer.
- Vervolgens wordt er samen met het veld gewerkt aan een plan voor de invoering.
- Er komt een overgangspe-riode, zodat de nieuwe verplichting kan aansluiten op het oude, vierjaarlijkse ritme waarin het school-ondersteuningsprofiel werd opgesteld.

Onderzoek

Intern begeleiders vinden het opstellen van het schoolondersteuningsprofiel complex, tijdrovend en het minst nuttig. Deze resultaten zijn een extra aanmoediging voor het uitvoeren van deze maatregel. Ouders van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte vinden de informatie van het ondersteuningsaanbod goed vindbaar en begrijpelijk. Er is nog wel verbetering mogelijk, met name als het gaat om vindbaarheid en helderheid van de informatie over de hulpmogelijkheden op de eigen school en andere scholen.

Maatregel 7 • In elk samenwerkingsverband een steunpunt

In elk samenwerkingsverband komt een ouder- en jeugdsteunpunt, ontwikkeld met en voor ouders en jeugdigen. Ze vinden daar informatie over en steun bij passend onderwijs. Het ouder- en jeugdsteunpunt helpt bovendien het samenwerkingsverband door de veel gestelde vragen van ouders en leerlingen te signaleren en te delen.

Dilemma's bij de maatregel

- Het steunpunt moet onafhankelijk van het samenwerkingsverband werken. Ouders en jeugdigen moeten een situatie kunnen bespreken zonder dat dit onderdeel is van procedures. Tegelijkertijd staat het steunpunt dichtbij het samenwerkingsverband, want het steunpunt heeft voldoende informatie en kennis nodig over het functioneren ervan.

Betrokkenen:

Vertegenwoordiging van:

- Leerlingen
- Ouders
- Samenwerkingsverbanden
- Overige partijen

Wat kunnen scholen en samenwerkingsverbanden al doen?

- Samenwerkingsverbanden kunnen de informatiesets gebruiken voor ouders en leerlingen.
- Samenwerkingsverbanden kunnen de ondersteuning gebruiken van de Vliegende Brigade.
- Leraren, ondersteunend personeel en schoolleiders kunnen – als ze zelf de informatie niet hebben – ouders en leerlingen verwijzen naar het ouder- en jeugdsteunpunt van het samenwerkingsverband.
- De schoolleider voorziet het samenwerkingsverband van informatie over de ondersteuning op school.

Maatregel 7 • In elk samenwerkingsverband een steunpunt

Stappen tot nu toe

Voorjaar 2022:

- Start van expertgroep Vliegende Brigade dat samenwerkingsverbanden ondersteunt bij de ontwikkeling van de ouder- en jeugdsteunpunten.
- Toezegging om ouder- en jeugdsteunpunten wettelijk te verplichten.

Voorjaar t/m najaar 2022:

- Wettelijke verplichting steunpunten wordt opgenomen in het wetsvoorstel Versterking positie ouders en leerlingen in passend onderwijs.
- Ontwikkeling van informatiesets en -films over passend onderwijs voor leerlingen en ouders.
- Het opzetten van het ouder- en jeugdsteunpunt gebeurt in samenwerking met leerlingen en ouders.
- Evaluatie symposium ouder- en jeugdsteunpunten.
- Verlenging van de opdracht van de Vliegende Brigade tot en met oktober 2023.
- Verstrekking van een eenmalige toelage aan samenwerkingsverbanden om ouder- en jeugdsteunpunten te ontwikkelen.
- 120 samenwerkingsverbanden hebben in februari een steunpunt of zijn daar mee bezig.

Vervolgstappen

- De Vliegende Brigade gaat zich richten op het individueel ondersteunen van samenwerkingsverbanden.
- Het wetsvoorstel wordt ingediend bij de ministerraad. Daarna wordt advies gevraagd aan de Raad van State en gaat het voorstel naar de Tweede Kamer.
- Er is landelijke registratie van en toegang tot de ouder- en jeugdsteunpunten

Onderzoek

Bij de nulmeting heeft 28% van de samenwerkingsverbanden po en 16% van de samenwerkingsverbanden vo een ouder- en jeugdinformatiepunt opgezet. De overige samenwerkingsverbanden geven bijna allemaal aan dat dit informatiepunt in ontwikkeling is.

De meeste samenwerkingsverbanden po en vo hebben de route naar onafhankelijk advies naar eigen zeggen nog niet helemaal geregeld. Ze denken dat leerlingen hen niet weten te vinden als ze informatie of onafhankelijk advies nodig hebben. Ook voor ouders is de route naar onafhankelijk advies nog onvoldoende duidelijk. Ouders in het basisonderwijs en sbo zeggen dat de school niet heeft uitgelegd waar hun kind onafhankelijk advies kan krijgen.

Maatregel 8 • Meer mogelijk maken om verzuim en schooluitval te voorkomen

De ministeries van OCW en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport werken aan mogelijkheden om maatwerk te bieden. Zo krijgen kinderen en jongeren een vorm van onderwijs (en zorg) die aansluit op hun behoeften op een plek waar zij zich veilig voelen en zich verder kunnen ontwikkelen. Want ieder kind heeft recht op ontwikkeling, ook als je tijdelijk niet naar school kunt zonder zorg of ondersteuning. Daarvoor moeten de personen om het kind de ruimte kennen en voelen om het kind centraal te stellen. Op landelijk niveau wordt ervoor gezorgd dat die ruimte ook in wet- en regelgeving bestaat, zodat iedereen om het kind heen een zo passend mogelijk (onderwijs)aanbod kan bieden.

Betrokkenen:

Vertegenwoordiging van:

- Leerlingen en ouders
- Schoolbesturen
- Samenwerkingsverbanden
- Gemeenten
- Overige partijen

Maatregel 8 • Meer mogelijk maken om verzuim en schooluitval te voorkomen

Stappen tot nu toe

- Aangescherpte verzuimaanpak is uitgewerkt en acties worden uitgevoerd, waaronder het wetsvoorstel Verzuim.
- Er wordt gewerkt aan meer ruimte voor digitaal afstandsonderwijs.
- Het Experiment Onderwijszorgarrangementen is per 1 januari 2023 gestart;
- Er is een plan van aanpak voor het onderwijs aan (hoog) begaafden uitgewerkt
- Er is een subsidie beschikbaar gesteld voor niet-ingeschreven kinderen (WEL in ontwikkeling).

Er is sinds de Voortgangsrapportage Passend Onderwijs 2021 veel gebeurd om onnodig verzuim en schooluitval te voorkomen, onder andere voor leerlingen met een (complexe) ondersteuningsbehoefte. Vanwege deze losse trajecten wordt de maatregel in drie submaatregelen uitgesplitst, die hieronder worden toegelicht.

Onderzoek

Schoolleiders in het basisonderwijs, vo en sbo geven aan dat er verbetering mogelijk is op drie punten. 1. Maatwerkvoorzieningen voor leerlingen die geen fulltime onderwijs kunnen volgen. 2. Procedures voor het terugleiden van thuiszittende jongeren naar onderwijs. En 3. Mogelijkheden om leerlingen die thuiszitten een aanbod op maat te geven.

De helft van de leerplichtambtenaren heeft de indruk dat er thuiszittende leerlingen en jongeren zijn vanwege weigering of 'wegadviseren' door scholen. Landelijke wet- en regelgeving werkt volgens 40% (po) en 60% (vo) van de samenwerkingsverbanden belemmerend bij het zoeken naar oplossingen voor deze leerlingen en jongeren. Volgens de meerderheid van samenwerkingsverbanden en van gemeenteambtenaren zijn oplossingen voor thuiszittende leerlingen nog te veel afhankelijk van 'de goede wil van personen'.

Maatregel 8a • Aangescherpte verzuimaanpak en digitaal afstandsonderwijs

De verzuimaanpak moet een bijdrage leveren aan het terugbrengen van het aantal onnodig thuiszittende leerlingen en jongeren tot nul. Daarvoor moet elk kind gezien worden en gemist als het er niet is, en onderwijs krijgen op een passende plek dat aansluit op hun behoeften. Verzuim en schooluitval worden voorkomen en tegengegaan door het verscherpen van het verzuimbeleid op scholen, en landelijk beter zicht te krijgen op verzuim en het aantal en de duur van nieuwe afgegeven vrijstellingen. Daarnaast wordt digitaal afstandsonderwijs onderzocht en gestimuleerd, om te zorgen dat kinderen die niet (volledig) fysiek naar school kunnen zich toch kunnen ontwikkelen.

Dilemma's bij de maatregel

Wetsvoorstel verzuim

- De privacyaspecten van de gegevensdeling in het concept wetsvoorstel.
- De belastbaarheid van betrokken partijen, specifiek van scholen.

Digitaal afstandsonderwijs

- Er bestaan nog weinig wetenschappelijke inzichten over de meerwaarde van digitaal afstandsonderwijs om uitval binnen het onderwijs te voorkomen.

Betrokkenen:

Vertegenwoordiging van:

- Leerlingen en jeugdigen
- Ouders
- Schoolbesturen
- Leerplichtambtenaren
- Samenwerkingsverbanden
- Gemeenten
- Overige partijen

Wat kunnen scholen, schoolbesturen en samenwerkingsverbanden al doen?

Scholen, schoolbesturen en samenwerkingsverbanden kunnen zelf goed verzuimbeleid voeren door onderwijs, gemeente en zorg meer met elkaar te verbinden en onderdelen van het wetsvoorstel al toe te passen. Dit doen ze door ieder kind in beeld te hebben, de samenwerking tussen verschillende organisaties te verduidelijken en vroegtijdig zorgelijk verzuim signaleren en daarover in gesprek gaan met ketenpartners, ouders en leerlingen.

Voor digitaal onderwijs kunnen scholen nu al terecht bij www.lesopafstand.nl.

Maatregel 8a • Aangescherpte verzuimaanpak en digitaal afstandsonderwijs

Stappen tot nu toe

2022 tot en met maart 2023:

- Aankondiging nieuwe verzuimaanpak voor de zomer van 2022, waaronder verzuimbeleid op orde brengen op alle scholen en digitaal afstandsonderwijs.
- Schrijven van het concept wetsvoorstel *Terugdringen verzuim*.
- Internetconsultatie voor en uitvoeringstoetsen van het wetsvoorstel en het verwerken van de reactie daarop.
- Uitwerken van het plan van aanpak voor digitaal onderwijs.
- Oprichting informatievoorziening en digitaal loket voor digitaal onderwijs.
- Subsidieregeling *WÉL in ontwikkeling* voor samenwerkingsverbanden ter bevordering van onderwijs aan niet-ingeschreven kinderen en jongeren.
- Onderzoek naar flankerend beleid bij het wetsvoorstel, dat andere input geeft voor goede ondersteuning voor scholen bij invoering van het wetsvoorstel."

Vervolgstappen

Wetsvoorstel verzuim >

- Onderzoek naar stijging van het aantal vrijstellingen op grond van artikel 5, onder a van de Leerplichtwet.
- Het wetsvoorstel wordt ingediend bij de ministerraad. Daarna wordt advies gevraagd aan de Raad van State en gaat het voorstel naar de Tweede Kamer.
- Start traject Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) voor het wetsvoorstel *Terugdringen verzuim* om nadere regels uit te werken.
- Voor de lange termijn een traject starten voor de omslag van verzuimbeleid naar aanwezigheidsbeleid en over de veranderende rol van de leerplichtambtenaar, waarbij de insteek is dat die naast handha-ver van de leerplicht ook als beschermer van het leerrecht gaat werken.
- **Digitale school**
  - Scenario-ontwikkeling voor de inpassing van digitale school als volledige voorziening, inclusief impact wet- en regelgeving.
  - Literatuur- en praktijkonderzoek naar effectiviteit digitaal afstandsonderwijs.
  - Uitproberen van kansrijke initiatieven binnen bestaande wet- en regelgeving en verzamelen van wetenschappelijke evidentie.
  - Inrichten van een leernetwerk.
  - Informatievoorziening, onder andere via www.lesopafstand.nl, om voorbeelden te delen en vragen te stellen die spelen rond thuiszittende leerlingen.

Maatregel 8b • Experiment onderwijszorgarrangementen

Het Experiment Onderwijszorgarrangementen geeft onderwijszorginitiatieven binnen wet- en regelgeving meer ruimte voor maatwerk, zodat kinderen en jongeren met een complexe ondersteuningsbehoefte weer tot ontwikkeling en leren komen op een voor hen passende manier. Leidend zijn de individuele ondersteuningsbehoefte en het ontwikkelperspectief van de leerling.

Dilemma's bij de maatregel

- De onderwijszorgarrangementen hebben mogelijk een aanzuigende werking.
- De belastbaarheid voor veldpartijen, waaronder schoolbesturen en samenwerkingsverbanden.
- Onderwijszorgarrangementen kunnen losstaan van het reguliere onderwijsstelsel. Dit kan tegenover de werkagenda inclusiever onderwijs staan.

Betrokkenen:

Vertegenwoordiging van:

- Leerlingen en jeugdigen
  - Ouders
  - Schoolbesturen
  - Samenwerkingsverbanden
  - Gemeenten
  - Jeugdhulpaanbieders
- Overige partijen

Wat kunnen scholen, schoolbesturen en samenwerkingsverbanden al doen?

Scholen, schoolbesturen en samenwerkingsverbanden kunnen nu al onderwijs, gemeente en zorg meer met elkaar verbinden. Hiervoor kunnen ze gebruik maken van de onderwijs(zorg)consulenten, het [NJI](#) en [Met Andere Ogen](#).

Maatregel 8b • Experiment onderwijszorgarrangementen

Stappen tot nu toe

2022

- Het kosteloos en voor een vast aantal uren begeleiden van 15 proeftuinen met een combinatie van onderwijs en zorg.
- Oplevering van de eindevaluatie Proeftuinen onderwijszorgarrangementen en de knelpunten in wet- en regelgeving.
- Verwerken reacties internetconsultatie Experiment Onderwijszorgarrangementen.
- Positief advies Raad van State.
- Het organiseren van spreekuren en andere informatievoorzieningen voor betrokken partijen.
- Opening aanmeldperiode experiment

2023

- De start van het experiment.
- De gunning van het onderzoek naar het experiment aan een onderzoeksbureau.
- Opening tweede aanmeldperiode experiment.

Vervolgstappen

- Start van het monitor- en impactonderzoek naar de onderwijszorgarrangementen en de invloed van de afwijkingmogelijkheden.
- Bezoek aan deelnemende initiatieven voor het ophalen van ervaringen.
- Start wetgevingstraject.

Onderzoek

Volgens leidinggevenden van samenwerkingsverbanden vo en po ontbreken soms heldere afspraken over onderwijszorgarrangementen en (vooral in po) de toegang tot gespecialiseerde jeugdhulp. Ook is het volgens leidinggevenden van samenwerkingsverbanden nog vaak onduidelijk wat het onderwijs en wat de gemeente gaat betalen. Niet ieder samenwerkingsverband heeft alternatieven voor leerlingen die geen fulltime onderwijs kunnen volgen (zoals een zorgboerderij of hybride onderwijs).

Intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren vinden de casusregie en samenwerking met jeugdhulp en gemeenten onduidelijk, en constateren een gebrek aan continuïteit in personen en onvoldoende tijd voor samenwerken.

Maatregel 8c • Hoogbegaafdheid

Er is een passende plek binnen het onderwijs waar (hoog)begaafde leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Met 10 maatregelen wordt gewerkt aan een passend en dekkend aanbod voor alle (hoog)begaafden, die moet voorkomen dat (hoog)begaafde leerlingen vastlopen op school of thuis komen te zitten.

Dilemma's bij de maatregel

- De belastbaarheid van veldpartijen, onder andere scholen en samenwerkingsverbanden.
- Er zijn verschillende opvattingen over wat de definitie van hoogbegaafdheid omvat en om welke leerlingen dit gaat.
- Er is veel overeenstemming over wat nodig is. Over hoe dit ingericht moet worden lopen de ideeën uiteen.
- Het vormen van een visie waarin iedereen zich kan vinden in relatie tot de inrichting van het aanbod dat per regio verschilt.

Betrokkenen:

Vertegenwoordiging van:

- Leerlingen en jeugdigen
- Ouders
- Schoolbesturen
- Samenwerkingsverbanden
- Kenniscentrum Hoogbegaafdheid
- Experts hoogbegaafdheid en onderwijs
- Overige partijen

Wat kunnen scholen, schoolbesturen en samenwerkingsverbanden al doen?

Scholen, schoolbesturen en samenwerkingsverbanden kunnen aan de hand van de ingezette trajecten en bestaande regeling nu al beter werk maken van dekkend en passend onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen. Ook kunnen ze onderwijs en zorg meer met elkaar verbinden. Daarbij kunnen ze gebruik maken van het Kenniscentrum.

Maatregel 8c • Hoogbegaafdheid

Stappen tot nu toe

2022

- Inzet van de subsidieregeling *Begaafde leerlingen in po en vo* in de periode 2019 tot en met 2022. Activiteiten mogen worden uitgevoerd tot 1 augustus 2024.
- Inrichten Kenniscentrum Hoogbegaafdheid.
- Het ontwikkelen van een gedeelde visie: *Optimale ontwikkelingskansen, ook voor (hoog)begaafde leerlingen*.
- Sessies over de actuele situatie, kennisdeling, een visie en concrete maatregelen.
- Aankondiging maatregelen aan de Tweede Kamer in de *Uitwerking plan van aanpak hoogbegaafdheid*, mede op basis van het rapport van onderzoeksbureau Oberon.
- Het in 2023 beschikbaar stellen van financiële middelen (€ 23,5 miljoen) voor hoogbegaafde leerlingen.

Vervolgstappen

- Aanvullende maatregelen, met aandacht voor: erkenning, het vergroten van kennis, een passend en dekkend aanbod en flexibilisering, met maatwerk waar mogelijk.
- Een subsidieregeling voor het verbeteren van het aanbod aan (hoog)begaafde leerlingen. In de subsidieregeling komt specifiek aandacht voor de zeer hoogbegaafden en voor vroegtijdige signalering.

Onderzoek

Uit de resultaten blijkt dat leraren met name meer behoefte hebben aan ondersteuning op het gebied van hoogbegaafdheid (naast gedragsproblemen en sociaal-emotionele problemen). Zij willen meer advies en ondersteuning vanuit het schoolteam. Op 60% van de bao-scholen en 51% van de vo-scholen werkt al een specialist hoogbegaafdheid.

Leerplichtambtenaren geven aan dat hiaten in het ondersteuningsaanbod binnen samenwerkingsverbanden vooral voorkomen voor hoog- of meerbegaafde leerlingen met leer- en/of gedragsproblemen en voor leerlingen met (ernstige) psychiatrische problematiek.

Maatregel 14 • Heldere verwachtingen van leraren en schoolleiders in het regulier onderwijs

Elke leraar weet wat hij of zij kan en moet doen om passend onderwijs te bieden aan iedere leerling. De brochure Helderheid rond passend onderwijs verduidelijkt dat. Daarnaast wordt gewerkt aan de landelijke norm voor basisondersteuning die moet leiden tot meer duidelijkheid voor leraren (zie maatregel 2).

Dilemma's bij de maatregel

- Het is een uitdaging om de brochure levend te maken en houden binnen de school.

Betrokkenen:

(Vertegenwoordiging van):

- Leraren
- Ouders
- Schoolbesturen
- Samenwerkingsverbanden
- Inspectie van het Onderwijs
- Overige partijen

Wat kunnen leraren en scholen al doen?

- Leraren kunnen de brochure gebruiken om meer informatie te krijgen over passend onderwijs. Ze kunnen daarbij ook onderling het gesprek voeren over wat er wel en niet nodig is in het kader van passend onderwijs.
- Scholen en samenwerkingsverbanden kunnen de brochure over passend onderwijs voor leraren in het basisonderwijs op hun website plaatsen, zodat deze informatie ook breder kan worden verspreid.

Maatregel 14 • Heldere verwachtingen van leraren en schoolleiders in het regulier onderwijs

Stappen tot nu toe

Vervolgstappen

2019

- Vragen geïnventariseerd bij leraren uit het po in het kader van het traject *Ruimte in Regels*.

2019 t/m 2020:

- Brochure opgesteld, in samenwerking met betrokken partijen.

Mei 2022

- De brochure is met een begeleidende brief verspreid onder alle po-scholen.

Juni t/m december 2022

- Scholen hebben de mogelijkheid gekregen om de brochure na te bestellen.

- Naast de verspreiding van de brochure wordt gekeken welke stappen nog meer nodig zijn zodat leraren en schoolleiders heldere verwachtingen hebben over passend onderwijs.
- Er wordt ook nog gewerkt aan een landelijke norm voor basisondersteuning die moet leiden tot meer duidelijkheid voor leraren (zie maatregel 2).

Onderzoek

Uit de nulmeting blijkt dat leraren niet of weinig betrokken worden bij het beleid rond passend onderwijs. Daardoor zijn het beleid en de afspraken over passend onderwijs, waaronder de afgesproken basisondersteuning, nog onvoldoende duidelijk voor leraren. Daarnaast komt uit de resultaten dat ruim de helft van de schoolbesturen nauwelijks of geen afspraken heeft over de ondersteuning die elke leraar moet kunnen bieden. Ook dat zorgt voor extra onduidelijkheid. Wel is de houding tegenover passend onderwijs in schoolteams overwegend positief. Zij ervaren bovendien een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor alle leerlingen.

Maatregel 16a • Expertise van jeugdhulp beter benutten in de school

De aanwezigheid van Jeugdhulpexpertise komt leerlingen en leerkrachten ten goede, en verkleint de kloof tussen jeugdhulp en onderwijs. Een integrale aanpak van onderwijs en zorg zorgt ervoor dat kinderen beter geholpen worden om zich zo goed mogelijk te ontwikkelen. Er wordt gewerkt aan een sterkere verbinding tussen jeugdhulp en school, het vereenvoudigen en collectiever inzetten van zorg in het speciaal onderwijs en aan kennisdeling en uitwisseling van praktijkervaring. Dit kan de vraag naar (zwaardere) zorg buiten de school verminderen, schooluitval voorkomen, en de instroom naar het speciaal (basis)onderwijs verkleinen.

Dilemma's bij de maatregel

- De regio-indelingen in het onderwijs en de jeugdzorg, zorgverzekeringswet en Wet langdurige zorg komen niet overeen, en dit bemoeilijkt de samenwerking. Ook leidt het ertoe dat scholen vaak met veel verschillende gemeenten en samenwerkingsverbanden – op vaak variërende wijze – afspraken moeten maken.
- Er zijn veel partijen betrokken bij gezinnen met een ondersteunings- en zorgbehoefte. Het ontbreekt daarbij te vaak aan regie, niet alleen op bestuurlijk niveau, maar ook in de uitvoering.
- De onderwijswetgeving en de Jeugdwet gaan uit van een open zorgplicht, terwijl in de zorgwetten aanspraken op ondersteuningsvormen heel concreet zijn vastgesteld en omschreven. Dit leidt tot discussie over wat onder onderwijs valt en wat onder zorg en over wie wat mag en kan betalen.

Betrokkenen

- Schoolbesturen
- Samenwerkingsverbanden
- Zorgorganisaties
- Nederlands Jeugdinstituut (NJI)
- Met Andere Ogen
- Gemeenten
- Overige partijen

Wat kunnen scholen, schoolbesturen en samenwerkingsverbanden al doen?

Scholen, schoolbesturen en samenwerkingsverbanden kunnen in de ingezette trajecten zelf onderwijs en zorg beter met elkaar verbinden. Hiervoor kunnen ze gebruik maken van de onderwijs(zorg)consulenten, het [NJI](#) en [Met Andere Ogen](#).

Maatregel 16a • Expertise van jeugdhulp beter benutten in de school

Stappen tot nu toe

- Start van de pilot Brugfunctionaris, gericht op het versterken van de verbinding tussen school, gezin en kind.
- Er is een onderwijszorg-tafel ingericht, waaraan de ministeries van VWS, OCW en de VNG met onderwijs- en zorgpartijen en ouders en jongeren overleg voeren voor een betere aansluiting tussen onderwijs en zorg.
- Het NJi heeft met een subsidie de kennis over jeugdhulp op school gebundeld en beschikbaar gesteld op een website.
- In het programma Met Andere Ogen worden kennis en goede voorbeelden gedeeld over de samenwerking jeugdhulp en onderwijs en de inzet van jongerenwerk op school, en leren professionals en bestuurders van en met elkaar. Dit programma is verlengd.

Vervolgstappen

- Doorgang van Met andere ogen en doorontwikkeling van het programma
- Komen tot de verbindingsroute ouders-onderwijs-opvang-zorg met concrete afspraken over de verbetering van de samenwerking op deze thema's.
- Het NJi ontvangt een instellingssubsidie gericht op het verbeteren van de verbinding tussen jeugdhulp en het onderwijs. In 2023 wordt een verbeterplan opgesteld, waarin specifiek aandacht is voor het effect en bereik van de activiteiten.

Onderzoek

Intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren in basisonderwijs en vo en sbo zijn kritisch over de samenwerking met en werkzaamheid van jeugdhulp en gemeenten. Dit heeft onder andere te maken met wachttijden voor jeugdhulp, onduidelijke casusregie, beperkte beschikbare tijd om zaken op te pakken en bereikbaarheid. Ze zijn wel redelijk positief over de samenwerking van het schoolteam met jeugdhulpmedewerkers.

Vanuit jeugdhulp zijn eerstelijns medewerkers (schoolmaatschappelijk werk, opvoedingsondersteuners, medewerkers jeugd- of wijkteam) op een kwart van de scholen vaak tot altijd aanwezig. Tweedelijns jeugdhulpverleners (medewerkers jeugd-ggz en gespecialiseerde jeugdhulpaanbieders) blijven vaker in het vo op scholen aanwezig; bij een vijfde van de scholen vaak tot altijd. Intern begeleiders en ondersteuningscoördinatoren zijn over het algemeen redelijk tevreden over de inzet van deze medewerkers in de school. Wel vinden zij dat de hulp sneller kan worden ingezet en dat diagnostische expertise nog vaak ontbreekt.

Maatregel 16b • Zorg in onderwijstijd

Leerlingen krijgen de juiste zorg en onderwijsondersteuning, doordat zorg in onderwijstijd eenvoudiger wordt georganiseerd. Kinderen en jongeren kunnen profijt hebben van een gezamenlijke aanpak van onderwijs en zorg. Dat is vooral van belang voor leerlingen op cluster 3 en 4 scholen in het (v)so. Het eenvoudiger organiseren van zorg in onderwijstijd maakt zorg breder beschikbaar, verlaagt de administratieve last voor onder andere ouders en scholen en beperkt het aantal verschillende zorgverleners in de klas. Hierdoor komt er meer rust en continuïteit. Het doel is het voorkomen van verzuim en uitval.

Dilemma's bij de maatregel

- Onderwijs en zorg vallen onder drie verschillende stelsels (*Wet Langdurige Zorg, Jeugdwet en Zorgverzekeringswet*) met verschillende maatschappelijke opgaven, (bekostigings)systematieken, regio-indelingen en bestaande schotten, kenmerken, culturen en wettelijke voorschriften. Dat zorgt voor veel afstemmingstijd.
- Onderwijs is in principe groepsgericht en wordt in de regel vanuit de lumpsum bekostigd, terwijl zorg vooral uitgaat van individuele afspraken en beschikkingen.
- Er is vaak sprake van een grijs gebied. De onderwijswetgeving en de *Jeugdwet* gaan beide uit van een open zorgplicht. Dit leidt tot discussie over wat onder onderwijs valt en wat onder zorg en over wie wat mag en kan betalen.

Betrokkenen

Vertegenwoordiging van:

- Schoolbesturen
- Samenwerkingsverbanden
- Gemeenten
- Zorgverleners
- Ouders en leerlingen
- Overige partijen

Wat kunnen scholen, schoolbesturen en samenwerkingsverbanden al doen?

Scholen, schoolbesturen en samenwerkingsverbanden kunnen nu al, binnen de huidige wet- en regelgeving, afspraken maken over het organiseren en financieren van de zorg in onderwijstijd. Goede voorbeelden vanuit het onderzoek kunnen landelijk gebruikt worden.

Maatregel 16b • Zorg in onderwijstijd

Stappen tot nu toe

- Er is extra geld beschikbaar voor leerlingen met een ernstig meervoudige beperking.
- Zorgarrangeurs ondersteunen scholen bij het organiseren van collectieve financiering.
- Er zijn regionale pilots voor collectieve financiering.
- Klankorbijeenkomsten over de invulling van zorg in onderwijstijd van 2021.
- Publicatie van het onderzoeksrapport '[Naar collectieve financiering van Zorg in onderwijstijd](#)' door DSP en Oberon.

Vervolgstappen

- Op basis van het onderzoeksrapport van DSP en Oberon oplossingsrichtingen bepalen en naar de Kamer verzenden.
- De zorgarrangeurs krijgen in 2023 een vervolg, zodat scholen en besturen ondersteuning krijgen bij het collectief financieren van zorg in onderwijstijd.

Maatregel 17 • Leraren beter voorbereiden

Leraren en lerarenopleidingen worden beter voorbereid op passend onderwijs. Zo krijgen de leerlingen de ondersteuning die ze nodig hebben. Webinars van het Steunpunt Passend Onderwijs en het Platform Samen Opleiden helpen lerarenteams hierbij.

Dilemma's bij de maatregel

- De lerarenopleidingen handelen op basis van de vraag uit de beroepsgroep. Die vraag en de behoefte is echter nog niet duidelijk, omdat de beroepsgroep nog werkt aan een nieuw beroepsbeeld.
- Gewaakt moet worden voor overladenheid van het curriculum van lerarenopleidingen, ook gezien de andere maatschappelijke en politieke wensen die er zijn op het gebied van eisen aan leraren.

Betrokkenen:

Vertegenwoordiging van:

- Leraren
- Lerarenopleidingen
- Overige partijen

Wat kunnen scholen, lerarenopleidingen en partnerschappen Samen Opleiden al doen?

Scholen en lerarenopleidingen kunnen in hun curriculum meer aandacht geven aan passend onderwijs.

Maatregel 17 • Leraren beter voorbereiden

Stappen tot nu toe

- Gesprekken met lerarenopleidingen en de beroepsgroep over hoe leraren (in de opleiding) op passend onderwijs worden voorbereid.
- Lerarenopleidingen zijn begonnen met een inventarisatie van het huidige aanbod aan vakken en cursussen voor passend onderwijs.
- Bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen.
- Webinars Steunpunt Passend Onderwijs en Platform Samen Opleiden voor leraren en passend onderwijs.

Proces in de toekomst

- Start onderzoek naar wat leraren zelf vinden dat ze moeten kennen en kunnen om goed passend en inclusief onderwijs te bieden. Op basis hiervan kan worden bepaald wat leraren in de praktijk leren en wat lerarenopleidingen moeten.
- Oplevering inventarisatie van de lerarenopleidingen wat hun huidige aanbod is aan passend onderwijs.

Onderzoek

Circa de helft van de leraren zegt in de reguliere lerarenopleiding niet of weinig kennis en vaardigheden voor passend onderwijs te hebben meegekregen. Opvallend is dat zij-instromers en masteropleidingen op dit punt beter scoren dan de reguliere pabo of bij de stage.

Maatregel 18 • Minder administratie voor leraren en school

Scholen en leraren moeten geen tijd verliezen aan onnodig papier- en regelwerk. Het moet voor iedereen helder zijn hoe toelaatbaarheidsverklaringen worden afgegeven en ontwikkelingsperspectieven worden opgesteld. Landelijke afspraken over een format en bijbehorende documenten verkleinen de administratieve last, en het vertrouwen in het oordeel van de leraar, intern begeleider, ondersteuningscoördinator en schoolleider komt meer centraal te staan.

Dilemma's bij de maatregel

- Scholen en regio's moeten een eigen invulling kunnen geven die past bij hun situatie, maar tegelijkertijd is het onwenselijk dat de verwerking van administratie elke plek anders wordt geregeld.

Betrokkenen:

Vertegenwoordiging van:

- Ouders
- Schoolbesturen
- Samenwerkingsverbanden
- Ondersteuners in het veld
- Inspectie van het Onderwijs

Wat kunnen schoolbesturen, samenwerkingsverbanden en andere al doen?

Het landelijke format gebruiken voor toelaatbaarheidsverklaringen.

Maatregel 18 • Minder administratie voor leraren en school

Stappen tot nu toe

- Maken van afspraken over een landelijke format voor toelaatbaarheidsverklaringen.
- Verkennen aansluiting bij bestaande geautomatiseerde overdrachtssystemen tussen scholen en samenwerkingsverbanden, zoals de Overstapservice Onderwijs (OSO).
- Inventarisatie van de problemen rond het grensverkeer en de verantwoordelijkheid voor toelaatbaarheidsverklaringen bij de overstap van leerlingen tussen samenwerkingsverbanden.
- Herziening van de brochures over de ontwikkelingsperspectieven in het po en vo.
- De sectorraad GO start met voorlichting over wat er wel en wat er niet moet staan in ontwikkelingsperspectieven in het (speciaal) onderwijs.

Vervolgstappen

- Verwerken van het format voor de aanvraag van toelaatbaarheidsverklaringen in geautomatiseerde systemen als OSO.
- Analyseren knelpunten rond grensverkeer bij de aanvraag en verantwoordelijkheden rond toelaatbaarheidsverklaringen en het vinden van oplossingen daarvoor.
- Voorlichting over het gebruik van ontwikkelingsperspectieven: *do's en don'ts*.

Onderzoek

De meeste leidinggevenden van samenwerkingsverbanden po en vo vinden dat procedures eenvoudig en efficiënt zijn ingericht.

Intern begeleiders in het bao vinden de meeste taken rond passend onderwijs erg nuttig en vrij eenvoudig. Ze vinden de taken wel tijdrovend. Het opstellen van een schoolondersteuningsprofiel en de financiële verantwoording voor passend onderwijs vinden ze complex en niet erg nuttig. Het meest tijdrovend vinden intern begeleiders het aanvragen van toelaatbaarheidsverklaringen, de financiële verantwoording en het opstellen van een schoolondersteuningsprofiel.

Leraren in bao, vo en sbo vinden de registratie en uitvoering van procedures voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften belastend. Meestal doen ze die taken in hun vrije tijd, maar het gaat toch ten koste van andere taken.

Maatregel 21 • **Verder verbeteren van de governance van besturen en samenwerkingsverbanden door bestuur en toezicht te scheiden en door onafhankelijker toezicht**

Het moet helder zijn wat de rollen en verantwoordelijkheden zijn van de verschillende actoren binnen het samenwerkingsverband, zodat de kwaliteit van de governance beter wordt geregeld. Daarnaast moeten alle leden van het toezicht onafhankelijk zijn. Hiervoor start een wetstraject.

Dilemma's bij de maatregel

- De wetswijziging voor uitsluitend onafhankelijke leden in het interne toezicht wordt onderdeel van een breder wetstraject voor governance. Dit is inhoudelijk logisch, maar leidt tot vertraging.
- Samenwerkingsverbanden bewegen al naar onafhankelijke intern toezicht. Sommige van hen zullen de maatregel daarom overbodig vinden.

Betrokkenen

Vertegenwoordiging van:

- Schoolbesturen
- Samenwerkingsverbanden
- Inspectie van het Onderwijs
- Overige partijen

Wat kunnen samenwerkingsverbanden al doen?

- Samenwerkingsverbanden kunnen voor het interne toezicht consequent onafhankelijke nieuwe leden kiezen.
- Samenwerkingsverbanden kunnen gebruik maken van de Code goed bestuur (po/vo), de Code goed toezicht (VTOI-NVTK), de handreiking *Onafhankelijk* voorzitter en het inspectierapport Governance bij samenwerkingsverbanden (2020) om het samenwerkingsverband goed in te richten en om de rollen en verantwoordelijkheden met elkaar te bespreken.

Maatregel 21 • Verder verbeteren van de governance van besturen en samenwerkingsverbanden door bestuur en toezicht te scheiden en door onafhankelijker toezicht

Stappen tot nu toe

Zomer 2021

- Verkenning naar wat nodig is om de governance binnen samenwerkingsverbanden te verbeteren.

Najaar 2022

- Werksessie over rollen binnen het samenwerkingsverband en het inventariseren van de knelpunten.

Zomer 2022

- Op dialoogdagen is met ongeveer 60 mensen met verschillende expertisen gesproken over de governance rondom passend onderwijs.

Vervolgstappen

- In 2023 start het wets-traject voor volledig onafhankelijk toezicht, als onderdeel van een breder traject over governance.
- Vanuit de werkagenda naar inclusief onderwijs wordt een heldere taakomschrijving voor samenwerkingsverbanden vastgelegd. De taakomschrijving wordt naar verwachting vanaf 2025 vastgelegd in wet- en regelgeving.

Onderzoek

Het intern toezicht van een meerderheid van de samenwerkingsverbanden vraagt het bestuur om financiële verantwoording en behaalde resultaten.

Ruim de helft van de samenwerkingsverbanden heeft onafhankelijk financieel toezicht. Toch heeft 12% van de samenwerkingsverbanden po en 4% van de samenwerkingsverbanden vo helemaal geen onafhankelijk intern toezicht. Ook is er ruimte voor verbetering als het gaat om het zicht dat de GMR binnen het schoolbestuur po heeft op de middelen die beschikbaar zijn voor passend onderwijs. Schoolbesturen en schoolleiders vinden overwegend dat er duidelijke afspraken zijn over verantwoording binnen hun bestuur en dat deze worden nageleefd.

Samenwerkingsverbanden en schoolbesturen geven echter aan dat het niet vanzelfsprekend is dat besturen elkaar aanspreken op het naleven van afspraken en op bereikte resultaten.

Maatregel 23 • Aanpakken van onnodige reserves

Samenwerkingsverbanden in het primair en voortgezet onderwijs besteden hun budget doelmatig en bouwen hun bovenmatige reserves af tot onder de signaleringswaarde van de inspectie. Dit zorgt ervoor dat meer geld van het samenwerkingsverband ten goede komt aan extra ondersteuning voor de leerlingen. In 2023 zijn alle bovenmatige reserves afgebouwd.

Dilemma's bij de maatregel

- Voor samenwerkingsverbanden is het niet eenvoudig om de reserves in korte tijd doelmatig af te bouwen. Bovendien krijgen samenwerkingsverbanden incidenteel extra middelen, waardoor afbouwen minder snel kan gaan.

Betrokkenen:

Vertegenwoordiging van:

- Schoolbesturen
- Samenwerkingsverbanden

Wat kunnen samenwerkingsverbanden doen?

Samenwerkingsverbanden bouwen hun bovenmatige reserves planmatig af, waarbij het ministerie van OCW een vinger aan de pols houdt.

Maatregel 23 • Aanpakken van onnodige reserves

Stappen tot nu toe

Vervolgstappen

2020-2021

- **Najaar 2020-2021:** Samenwerkingsverbanden stellen een gezamenlijk plan op om bovenmatig eigen vermogen versneld af te bouwen.

2022

- **Voorjaar 2022:** alle samenwerkingsverbanden (met mogelijk bovenmatig eigen vermogen) stellen een individueel plan op dat aansluit op het gezamenlijk plan.

2023

- **Begin 2023:** Brief naar de Tweede Kamer met een reactie op de derde monitorrapportage en de aankondiging dat samenwerkingsverbanden gekort worden op hun budget.

- Er wordt samen met onderwijspartijen gekeken naar een goede bestemming voor de gekorte middelen.
- Samenwerkingsverbanden die geen bovenmatig eigen vermogen hebben worden voor het korten op hun vermogens gecompenseerd.

Maatregel 24 • Voortzetting Steunpunt Passend Onderwijs (SPO)

Het Steunpunt Passend Onderwijs (SPO) krijgt tot en met 2026 subsidie. De werkzaamheden stemt het SPO af met de betrokken onderwijspartijen. Met de subsidie kunnen de activiteiten van het SPO doorgang vinden en kunnen zij ook de komende tijd onderwijsprofessionals, schoolbesturen, en samenwerkingsverbanden blijven ondersteunen bij de volgende stappen rondom passend onderwijs en richting inclusief onderwijs.

Dilemma's bij de maatregel

- De behoefte van onderwijspartijen aan ondersteuning van het SPO is groot en divers. Het SPO moet keuzes maken in wat en wel niet kan worden uitgevoerd.

Betrokkenen:

(Vertegenwoordiging van):

- Ouders
- Schoolbesturen
- Ondersteunend personeel
- Samenwerkingsverbanden

Wat kunnen scholen en samenwerkingsverbanden doen?

Activiteiten, materialen en expertise van het Steunpunt Passend Onderwijs gebruiken.

Maatregel 24 • Voortzetting Steunpunt Passend Onderwijs (SPO)

Stappen tot nu toe

2021

- Gecommuniceerd dat het SPO in ieder geval nog vier jaar blijft bestaan. Het voortzetten van de subsidie voor het SPO voor de periode van 2021 tot en met 2024.

2022

- Evaluatierapport van de subsidie aan het SPO. Daarna is met verschillende onderwijspartijen nader gesproken over de uitkomsten.
- Toekenning van de subsidie aan de PO-Raad en de VO-raad om het SPO tot en met 2026 voort te zetten.

Vervolgstappen

2026

- Evaluatie van de subsidie aan het SPO in 2026.

Maatregel 25 • Verkennen directe bekostiging van het praktijkonderwijs

Scholen en samenwerkingsverbanden ontvangen op een toekomstbestendige manier geld, passend bij de behoefte van de leerlingen in hun regio. Daarom worden de verouderde bekostigingssystematieken van leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) en praktijkonderwijs aangepast.

Dilemma's bij de maatregel

- Een nieuwe systematiek zal tot herverdeelffecten leiden bij de samenwerkingsverbanden. Daarom komt er een vijfjarige overgangstermijn om geleidelijk naar de nieuwe situatie toe te werken.

Betrokkenen:

Vertegenwoordiging van:

- Schoolbesturen
- Samenwerkingsverbanden
- Overige partijen

Maatregel 25 • Verkennen directe bekostiging van het praktijkonderwijs

Stappen tot nu toe

2021

- Onderzoek naar rechtstreekse financiering van het praktijkonderwijs door KBA Nijmegen. Hierbij zijn verschillende partijen betrokken, zoals Stichting Platforms VMBO, de Sectorraad Praktijkonderwijs, de Sectorraad Samenwerkingsverbanden VO, de VO-raad, Connect Groen, CBS, KBA Nijmegen en het CPB.
- Opname van een afspraak in het coalitieakkoord om naar rechtstreekse financiering toe te werken met inachtneming van het onderzoek van KBA Nijmegen.

2022

- Oplevering van het onderzoeksrapport van KBA Nijmegen naar rechtstreekse financiering.
- Uitwerking van de vernieuwde bekostigingssystematieken van het lwoo in het vmbo en het praktijkonderwijs in een brief aan de Tweede Kamer.

Vervolgstappen

2026

- Voor de nieuwe bekostiging is een wetwijziging nodig. Het voorstel is naar verwachting in 2023 klaar voor internetconsultatie.
- De nieuwe bekostiging van lwoo en praktijkonderwijs start naar verwachting uiterlijk in 2026. Ze starten gelijktijdig, omdat ze beide van invloed zijn op de budgetten van de samenwerkingsverbanden.
- Er komt – in lijn met het advies van KBA Nijmegen – een monitoring en evaluatie van de nieuwe bekostigingssystematieken.

Stand van zaken overige maatregelen

Maatregel 1	Leerrecht verankeren	Het leerrecht, waarmee we erkenning geven aan het recht dat ieder kind heeft om te leren, wordt bereikt wanneer er voor elk kind een passend aanbod is. Daarmee is leerrecht inherent aan de bedoeling van passend onderwijs. We verankeren dit door een landelijke norm van basisondersteuning, de zorgplicht van de scholen en de verantwoordelijkheid voor samenwerkingsverbanden om te zorgen voor een regionaal dekkend aanbod.
Maatregel 3	Strakkere zorgplicht	Op 17 maart 2022 is een brief over toelatingsbeleid verstuurd naar alle schoolbesturen po en vo. In deze brief worden schoolbesturen onder andere gewezen op de zorgplicht passend, onderwijs, en opgeroepen om ouders en leerlingen hierover te informeren om onder andere wegadviseren te voorkomen.
Maatregel 5	Een aanspreekpunt voor elke vo-leerling	Deze maatregel wordt meegenomen in de implementatie van het wetsvoorstel versterking positie ouder en leerling (<i>maatregel 4</i>).
Maatregel 9	Betere en snellere besluiten vanuit en tussen systeempartijen: doorbraakaanpak	Een wetsvoorstel voor doorbraakaanpak is in 2021 in internetconsultatie gegaan, waarin zorgen werden geuit over de onafhankelijkheid van de persoon of partij met doorzettingsmacht. Deze maatregel wordt opnieuw meegenomen in het wetstraject onderwijszorgarrangementen (zie maatregel 8b).
Maatregel 10	Heldere stappen wanneer ouders en school (en zorg) er niet uitkomen (escalatieladder)	Scholen en samenwerkingsverbanden kunnen al aan de slag met de escalatieladder, op basis van het voorbeeld zoals genoemd in de Beleidsnota evaluatie passend onderwijs. Ook kunnen ouders, scholen en samenwerkingsverbanden wanneer nodig gebruikmaken van de partijen die zijn opgenomen in de beleidsnota, zoals de Onderwijsconsulenten en de Geschillencommissie Passend Onderwijs. Wettelijke verankering zal in de toekomst nog volgen.
Maatregel 11	Uitspraken van de geschillencommissie bindend	Er zal worden bezien hoe deze maatregel ingepast kan worden in een van de toekomstige wetsvoorstellen.
Maatregel 12	Geen VT-melding bij puur een geschil over passend onderwijs	In 2020 is een handelingskader gelanceerd voor Veilig Thuis-meldingen, die vanwege de coronacrisis is vertraagd. Tijdens die crisis is een apart handelingskader opgesteld. Deze maatregel zal in 2023 weer verder worden opgepakt.
Maatregel 13	Meer en beter toezicht op passend onderwijs	De inspectie heeft nieuwe onderzoekskaders als het gaat om passend onderwijs. Daarnaast voeren ze extra themaonderzoeken uit op het gebied van passend onderwijs. Daarmee is de maatregel uitgevoerd.
Maatregel 15	Meer betrokkenheid en inspraak voor leraren; middelen transparanter	Dit wordt meegenomen in het brede gesprek over medezeggenschap.
Maatregel 19	Heldere eisen aan besturen en swv'en	In mei 2022 zijn twee dialoogdagen georganiseerd over de governance van passend onderwijs. Deze input is verwerkt in de prioriteiten die in 2022 verder zijn opgepakt. In 2023 wordt dit traject verder opgepakt als onderdeel van inclusief onderwijs.
Maatregel 20	Swv: meer dialoog en beter benutten ondersteuningsplan	
Maatregel 21	Onnodige kosten voorkomen	
Overige maatregel:	Voorzetting beleidsregel 'Experimenten samenwerking regulier en speciaal onderwijs'	Door de experimenten uit te breiden leren we steeds meer lessen over de samenwerking tussen regulier en gespecialiseerd onderwijs op de weg naar inclusief onderwijs. De aanvragen voor schooljaar 2022-2023 zijn toegekend. Het experiment is verlengd, en er is een breder experiment in voorbereiding dat per schooljaar 2024-2025 zal starten.

Aan de slag in de praktijk

Passend onderwijs kan elke dag verbeterd worden in de praktijk, op basis van de eigen Ausgangssituatie na 6 jaar passend onderwijs. Maar wat kun je als professional binnen de school of het samenwerkingsverband al doen op basis van de maatregelen? Onderstaand overzicht toont wat de verschillende betrokkenen bij passend onderwijs al kunnen doen.

Professionals – leraren

- Leraren leveren op basis van de afspraken in het samenwerkingsverband al elke dag basisondersteuning aan de leerlingen die dat nodig hebben.
- Leraren kunnen aan de slag met het stappenplan basisondersteuning (bijlage VGR 2021).
- Leraren kunnen binnen de school jaarlijks het gesprek aangaan over het ondersteuningsaanbod.
Leraren kunnen de brochure gebruiken om meer informatie te krijgen over passend onderwijs. Ze kunnen daarbij ook onderling het gesprek voeren over wat er wel en niet nodig is in het kader van passend onderwijs.

Professionals – ondersteunend personeel

- Ondersteunend personeel levert op basis van de afspraken in het samenwerkingsverband al elke dag basisondersteuning aan de leerlingen die dat nodig hebben.
- Leraren, ondersteunend personeel, en schoolleiders kunnen aan de slag met het stappenplan basisondersteuning (bijlage VGR 2021).
- Ondersteunend personeel kan nu al zo veel mogelijk leerlingen betrekken bij het helder krijgen van de ondersteuningsbehoefte en het beste plan voor hen, zodat ze betere en snellere ondersteuning krijgen.
- Ondersteunend personeel kan binnen de school jaarlijks het gesprek aangaan over het ondersteuningsaanbod.

Aan de slag in de praktijk

Professionals – schoolleiders

- Schoolleiders leveren op basis van de afspraken in het samenwerkingsverband al elke dag basisondersteuning aan de leerlingen die dat nodig hebben.
- Schoolleiders kunnen aan de slag met het stappenplan basisondersteuning (bijlage VGR 2021).
- Schoolleiders kunnen nu al zo veel mogelijk leerlingen betrekken bij het helder krijgen van de ondersteuningsbehoefte en het beste plan voor hen, zodat ze betere en snellere ondersteuning krijgen.
- Schoolleiders kunnen het ondersteuningsaanbod nu al opnemen in de schoolgids.
- Schoolleiders kunnen binnen de school jaarlijks het gesprek aangaan over het ondersteuningsaanbod.
- Schoolleiders kunnen de brochure over passend onderwijs voor leraren in het basisonderwijs op hun website plaatsen, zodat deze informatie ook breder kan worden verspreid.
- Schoolleiders kunnen gebruik maken van het landelijke format toelaatbaarheidsverklaringen.
- Schoolleiders kunnen gebruik maken van de verschillende activiteiten, materialen, enz. die het Steunpunt Passend Onderwijs biedt voor scholen in alle sectoren die met passend onderwijs te maken hebben.
- Schoolleiders kunnen samenwerking zoeken met gemeenten, de Jeugdgezondheidszorg, Centrum voor Jeugd en Gezin en welzijns-, zorg- en jeugdhulpaanbieders.

Schoolbesturen

- Scholen, schoolbesturen en samenwerkingsverbanden kunnen zelf goed verzuimbeleid voeren door onderwijs, gemeente en zorg meer met elkaar te verbinden en onderdelen van het wetsvoorstel al toe te passen. Dit doen ze door ieder kind in beeld te hebben, de samenwerking tussen verschillende organisaties te verduidelijken en vroegtijdig zorgelijk verzuim signaleren en daarover in gesprek gaan met ketenpartners, ouders en leerlingen. Voor digitaal onderwijs kunnen scholen nu al terecht bij www.lesopafstand.nl.
- Schoolbesturen kunnen aan de hand van de ingezette trajecten en bestaande subsidieregeling aan de slag om zelf onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen in hun regio vorm te geven zodat dit dekkend en passend is. Ook kunnen ze onderwijs en zorg meer met elkaar verbinden. Daarbij kunnen ze gebruik maken van het Kenniscentrum Hoogbegaafdheid.
- Scholen en lerarenopleidingen kunnen leraren voorbereiden op passend onderwijs door o.a. gebruik te maken van het onderzoeksprogramma NRO. Daarmee kunnen ze de school informeren over passend onderwijs.

Aan de slag in de praktijk

Samenwerkingsverbanden

- Samenwerkingsverbanden kunnen nu al zo veel mogelijk leerlingen betrekken bij het helder krijgen van de ondersteuningsbehoefte en het beste plan voor hen, zodat ze betere en snellere ondersteuning krijgen.
  - Samenwerkingsverbanden kunnen scholen ondersteunen bij het horen van leerlingen.
  - Samenwerkingsverbanden kunnen aan de hand van de ingezette trajecten en bestaande subsidieregeling aan de slag om zelf onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen in hun regio vorm te geven zodat dit dekkend en passend is. Ook kunnen ze onderwijs en zorg meer met elkaar verbinden. Daarbij kunnen ze gebruik maken van het Kenniscentrum Hoogbegaafdheid.
  - Schoolleiders kunnen de brochure over passend onderwijs voor leraren in het basisonderwijs op hun website plaatsen, zodat deze informatie ook breder kan worden verspreid.
  - Samenwerkingsverbanden kunnen bij een nieuw lid voor het intern toezicht een onafhankelijk lid kiezen.
  - Samenwerkingsverbanden kunnen gebruik maken van de Code goed bestuur (po/vo), de Code goed toezicht (VTOI-NVTK), de handreiking onafhankelijk voorzitter en het inspectierapport van het themaonderzoek naar Governance bij samenwerkingsverbanden (2020) om het samenwerkingsverband goed in te richten en de rollen en verantwoordelijkheden met elkaar te bespreken.
  - Samenwerkingsverbanden bouwen hun reserves af aan de hand van het opgestelde plan, waarbij het ministerie van OCW een vinger aan de pols houdt.
  - Samenwerkingsverbanden kunnen voor een dekkend passend aanbod samenwerking zoeken met gemeenten, de Jeugdgezondheidszorg, Centrum voor Jeugd en Gezin en welzijns-, zorg- en jeugdhulpaanbieders.
-

Verwachte wet- en regelgeving

Hieronder staat een overzicht van de verwachte wet- en regelgeving rondom de verbeteraanpak passend onderwijs. Bij de implementatie bouwt het ministerie van OCW altijd een overgangsperiode in, zodat scholen en samenwerkingsverbanden de tijd krijgen om de maatregel in te voeren, passend bij hun organisatiestructuur.

Wetsvoorstel	Draagt bij aan	Planning
1. Wetsvoorstel terugdringen verzuim: <ul style="list-style-type: none"> de wijze van het registreren van verzuim wordt eenduidig; samenwerkingsverbanden passend onderwijs worden beter toegerust om verzuim tegen te gaan; en het onderwijskundig perspectief wordt verplicht betrokken bij de afgifte van een vrijstelling op grond van artikel 5 onder a van de Leerplichtwet 	<u>Maatregel 8</u> Meer mogelijk maken, ook om verzuim en uitval te voorkomen	Internetconsultatie: zomer 2022 Parlementaire behandeling: Q4 2023 Beoogde inwerkingtreding: 2024
2. Wetsvoorstel Versterking positie ouders en leerlingen in passend onderwijs: <ul style="list-style-type: none"> Leerlingen krijgen hoorrecht rondom hun eigen ondersteuning Betere informatie in de schoolgids over het extra ondersteuningsaanbod In elk samenwerkingsverband een steunpunt voor ouders en leerlingen 	<u>Maatregel 4</u> <u>Maatregel 6</u> <u>Maatregel 7</u> Hoorrecht wettelijk verankeren; Betere informatie in de schoolgids over passend onderwijs; In elk swv een leerling- en oudersteunpunt	Internetconsultatie: zomer 2022 Parlementaire behandeling: Q3 2023 Beoogde inwerkingtreding: 2024
3. Governance passend onderwijs: <ul style="list-style-type: none"> Onafhankelijk toezicht samenwerkingsverbanden 	<u>Maatregel 21</u> Scheiden van bestuur en toezicht alsmede onafhankelijker toezicht	Internetconsultatie: Q4 2023 - Q1 2024 Parlementaire behandeling: Q4 2024 Beoogde inwerkingtreding: 2026
4. Landelijke norm basisondersteuning: <ul style="list-style-type: none"> Meer- hoogbegaafdheid Lezen/spellen en dyslexie Leergedrag 	<u>Maatregel 2</u> Een landelijke norm voor basisondersteuning	Internetconsultatie: Q1 2024 Parlementaire behandeling: Q3 2024 Beoogde inwerkingtreding: 2025-2026

Verwachte wet- en regelgeving

Wetsvoorstel	Draagt bij aan	Planning
<p>5. Onderwijszorgarrangementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Wijzigingen naar aanleiding van het experiment oza 	<p>Maatregel 8</p> <p>Maatregel 9</p>	<p>Meer mogelijk maken, ook om verzuim en uitval te voorkomen;</p> <p>Betere en snellere besluiten vanuit en tussen systeempartijen: doorbraakaanpak</p> <p>De planning is nog niet klaar.</p>
<p>6. Wetsvoorstel aanpak bovenmatige reserves in het onderwijs:</p> <ul style="list-style-type: none"> Norm en sanctionering bovenmatige reserves voor samenwerkingsverbanden 	<p>Maatregel 23</p>	<p>Aanpak van onnodige reserves</p> <p>Internetconsultatie: Q2 2023 Parlementaire behandeling: Q1 2024 Beoogde inwerktreding: 2025</p>
<p>7. Wetsvoorstel centralisatie ondersteuning bij onderwijs aan zieke leerlingen</p> <ul style="list-style-type: none"> Landelijke organisatie ipv regionale Andere bekostigingswijze 	<p>-</p>	<p>Parlementaire behandeling: Q3 2023 Beoogde inwerktreding: 2025</p>
<p>8. Wetsvoorstel nieuwe bekostigingssystematiek lwoo en pro</p> <ul style="list-style-type: none"> rechtstreekse financiering praktijkonderwijs nieuwe verdeelsleutel lwoo met overgangperiode van 5 jaar periodieke herijking lwoo-verdeelsleutel 	<p>Maatregel 25</p>	<p>Verkennen directe bekostiging van het praktijkonderwijs</p> <p>Internetconsultatie: 2023 Parlementaire behandeling: 2024</p> <p>Beoogde inwerkingtreding: 2026, of zoveel eerder als mogelijk is.</p>

Overzicht moties en toezeggingen

Moties	Nog niet gestart	In opstartfase	In uitvoering	Uitgevoerd	Toelichting
31497-267. School-ondersteuningsprofiel in schoolgids			●		Deze motie is gekoppeld aan en wordt uitgevoerd binnen maatregel 6 : Betere informatie in de schoolgids over passend onderwijs.
31497-292. Regels passend onderwijs inzichtelijk maken				●	Deze motie is gekoppeld aan en wordt uitgevoerd binnen maatregel 14 : Heldere verwachtingen van leraren en schoolleiders in het regulier onderwijs.
31497-354. Wetsvoorstel doorzettingsmacht	●				Deze motie is gekoppeld aan en wordt uitgevoerd binnen maatregel 9 : Betere en snellere besluiten vanuit en tussen systeempartijen: doorbraakaanpak.
31497-373. Onafhankelijk toezicht swv'en		●			Deze motie is gekoppeld aan en wordt uitgevoerd binnen maatregel 21 : Scheiden van bestuur en toezicht alsmede onafhankelijker toezicht.
31497-377. Monitoren van de wachtlijsten in het s(b)o en het vso			●		Met de besturen, de samenwerkingsverbanden en de Inspectie is een monitor opgezet. Hiervoor is een applicatie gemaakt binnen www.samenwerkingsverbanden-opdekaart.nl . De eerste monitor is uitgezet, de tweede volgt in maart.
31497-378. Ophogen norm basisondersteuning voor hoogbegaafde leerlingen			●		Deze motie is gekoppeld aan en wordt uitgevoerd binnen maatregel 2 : de landelijke norm basisondersteuning, voor onder andere het ondersteuningsgebied hoogbegaafdheid. De periode waarbinnen activiteiten rondom de subsidie "begaafde leerlingen po en vo" voor samenwerkingsverbanden passend onderwijs mogen worden uitgevoerd, is verlengd tot 1 augustus 2024. De tussentijdse rapportage van het monitoronderzoek van deze subsidieregeling is eind december 2022 met de Kamerbrief meegestuurd naar de Kamer. Daarnaast is het Kenniscentrum Hoogbegaafdheid in de zomer van 2022 gestart.
31497-379. Ondersteuning bij hoogbegaafdheid in de landelijke basisnorm			●		Deze motie is gekoppeld aan en wordt uitgevoerd binnen maatregel 2 : Een landelijke norm voor basisondersteuning.
31497-380. Vergelijking van het niveau van basisondersteuning van swv'en	●				Deze motie is gekoppeld aan en wordt uitgevoerd binnen maatregel 2 : Een landelijke norm voor basisondersteuning.
31497-381. Verrekening van budgetten bij grensverkeer	●				Deze motie is gekoppeld aan en wordt uitgevoerd binnen maatregel 18 : Minder administratie voor leraren en (speciale) scholen.

Overzicht moties en toezeggingen

Moties	Nog niet gestart	In opstartfase	In uitvoering	Uitgevoerd	Toelichting
31497-382. Ondersteuning van Samen naar Schoolklassen			•		Eind september is er <i>een handreiking verschenen</i> voor samenwerkingsverbanden, scholen en de Samen naar School-klassen geschreven om de klassen in het primair onderwijs vorm te geven. De Klas op Wielen, één van de Samen naar Schoolklassen, is geselecteerd als proeftuin in het kader van de onderwijszorgarrangementen. Ook is inmiddels een onderwijsarrangeur gestart die de bestaande en nieuwe initiatieven kan ondersteunen bij het inrichten van Samen naar Schoolklassen binnen de vigerende wet- en regelgeving. Vooruitlopend daarop wordt een verkenning uitgevoerd naar de wijze waarop de klassen nu zijn vormgegeven en de wensen ten aanzien van de ondersteuning. Voor de vormgeving van de klassen in het voortgezet onderwijs wordt gedacht aan een experiment; daarvoor wordt nu gezocht naar een wettelijke grondslag hiervoor. Daarnaast worden beginnende initiatieven ondersteund wanneer zij willen starten.
31497-383. Voorkómen van Veilig Thuismeldingen bij geschillen passend onderwijs		•			Deze motie is gekoppeld aan en wordt uitgevoerd binnen maatregel 12 : Geen VT-melding bij puur een geschil over passend onderwijs.
31497-387. Monitoren van de besteding van het geld voor ondersteuning	•				Deze motie is gekoppeld aan en wordt uitgevoerd binnen maatregel 15 : Transparantie middelen passend onderwijs.
31497-409. Knelpunten in de financiering van onderwijs voor zorgleerlingen in relatie tot de toelaatbaarheidsverklaringen					Deze motie is gekoppeld aan en wordt uitgevoerd binnen maatregel 16b : Zorg in onderwijstijd.
31497-411. Overeenstemming ouders en aanpassing ontwikkelingsperspectief (OPP) bij wijziging of verlaging van toelaatbaarheidsverklaring (TLV)				•	Deze motie is gekoppeld aan en wordt uitgevoerd binnen maatregel 18 : Minder administratie voor leraren en school.
31497-430. Oplossing waardoor de Monnikskap blijft bestaan				•	Er zijn afspraken gemaakt met het bestuur van @VOCampus, waar de Monnikskap onder valt, om het voortbestaan van De Monnikskap te borgen, ook als deze onderdeel wordt van een andere school binnen dit bestuur. <i>Hierover is de Tweede Kamer voor de zomer van 2022 geïnformeerd.</i>

Overzicht moties en toezeggingen

Moties	Nog niet gestart	In opstartfase	In uitvoering	Uitgevoerd	Toelichting
31497-433. Sturen op zwaarwegende prioriteiten			•		In de <i>brief Planning wetsvoorstellen passend onderwijs</i> zijn de zeven speerpunten voor de komende periode aangekondigd.
31497-305. Aanspreekpunt voor leerlingen met zorgbehoefte			•		Deze motie is gekoppeld aan en wordt uitgevoerd binnen <u>maatregel 7</u> : In elk swv een leerling- en oudersteunpunt.
36200-93. Verbreding brugfunctionarissen		•			Zie de toelichting in de kamerbrief.
31497-376. Zo snel mogelijk starten met wetstraject onderwijszorgarrangementen			•		Deze motie is gekoppeld aan en wordt uitgevoerd binnen <u>maatregel 8b</u> : Experiment Onderwijszorgarrangementen. Parallel aan het experiment zal het wetstraject starten. <u>Hierover is de Kamer voor de kerst geïnformeerd</u> .
31497-410. Tylytschool de Maasgouw met ouders tot overeenstemming komt.				•	De Maasgouw heeft op één na met alle ouders nieuwe afspraken kunnen maken over de inzet van zorg binnen onderwijstijd. Voor nieuwe ouders is een helder traject ingericht waarbij bij aanmelding direct afspraken worden over hoe de zorg en ondersteuning geregeld zijn en wat daarbij van ouders verwacht wordt. Dit heeft voor rust gezorgd bij de ouders en de school.

